

ПРАВНА ЛИЦА

доцент др Снежана Дабић Никићевић

Појам правног лица

- Физичко лице = човек
- Правно лице = правноспособна организација којој је призната могућност да буде ималац права и обавеза (није свака организација правно лице!)
- Да би организација била правно лице потребно је да буде:
 - правно уредива;
 - правно допустива;
 - да јој право призна способност да има права и обавезе.

Начело правне раздвојености и самосталности

- Начело правне раздвојености и самосталности подразумева да је правно лице правно раздвојено од физичких лица (оснивача и учесника) који га чине:
 - припадност права и обавеза (имовинска и неимовинска права и обавезе припадају правном лицу, не њеним учесницима)
 - заштита права (правно лице има активни и пасивни легитимитет пред судом)
 - одговорност за обавезе (својом имовином)
 - приписивост правних радњи
 - идентитетска својства
 - начин престанка правног субјективитета

Начело правне раздвојености и самосталности

- Самосталност у спољном и унутрашњем односу:
 - самосталност у односу с трећима лицима
 - самосталност у односу на своје учеснике
- Самосталност организација које нису правна лица
- Одступања од начела:
 - одговорност за обавезе: за обавезе неких правних лица не одговара само организација већ и поједини или сви учесници (нпр. код ортачког ортаца, код командитног комплементари)
 - у случају продора кроз правно лице (да је учесник својим поступком намерно нашкодио интересима поверилаца или да би одговорност правног лица била противна сврси института правног лица или начела правне самосталности)

Функције правног лица

1. Остваривање трајнијих наиндивидуалних циљева (имуно на пролазност; имовина јаче везана за циљ)
 2. Олакшање одвијања правног промета (један субјект)
 3. Гарантна функција — заштита интереса поверилаца
 4. Лимитна функција — заштита интереса оснивача и учесника
- Негативне последице института правно лице

Врсте правних лица

□ Подела правних лица *по својој структури*:

- **удружења**

- представљају скуп лица (чланова) који су удружени ради остварења заједничког циља (нпр. удружење за заштиту потрошача, удружење за арбитражно право, политичке странке...)
- делује у интересу чланова
- изражена лична веза
- једночлана и вишечлана, лична и корпоративна

- **установе**

- представљају скуп добара намењених остварењу неког циља на корист других (нпр. образовне установе, задужбине, библиотеке, фондације...)
- делује у интересу корисника
- немају чланове
- слаба лична веза или је нема
- задужбине (приватне и јавне), фондације и остале установе

Врсте правних лица

- Подела правних лица *по циљу и врсти делатности*:
 - **комерцијална** (привредна друштва)
 - циљ је остварење добити
 - чланови имају право на добит
 - делатност се врши уз накнаду, на тржишту, систематски
 - **некомерцијална** (установе, удружења, задужбине, задруге...)
 - циљ је другачији (недобитни)
 - чланови немају право на добит
- Комерцијална и некомерцијална правна лица се разликују и по правном режиму и пословној способности.

Врсте правних лица

- Подела правних лица *према типу својине*:
 - **једносвојинска**
 - када су средства правног лица подвргнута само једном режиму (приватне, задружне или јавне својине)
 - **мешовита**
 - када за средства правног лица важе бар два режима

Општи елементи правног лица

- ❑ Организационо јединство – подразумева да су на основу правила успостављени односи између људи, делатности остваривања циља и средстава и имовине потребних за то.
 - правилима уређена организација
 - законом постављена општа правила (нпр. Закон о привредним друштвима, Закон о задужбинама и фондацијама)
 - унутрашња организациона правила – акт о оснивању, статут...
 - органи правног лица
 - неопходни за функционисање правног лица
 - врсте
 - природа – заступник?
 - циљ правног лица
 - циљ увек мора постојати (допуштен и одређен)
 - правни значај циља
 - средства и имовина правног лица
 - служе остварењу циља

Општи елементи правног лица

- Идентитет правног лица – одређују га име, седиште и држављанство.
 - Име
 - пословно име (комерцијална) и назив (некомерцијална)
 - служи назначењу правног лица, разграничењу од других, али пружа и податак о врсти правног лица
 - правно лице мора имати име, оно се региструје и штити
 - Седиште
 - средиште делатности и управљања
 - уписује се у регистар
 - правни значај вишеструк (одређивање месне надлежности суда, државне припадности правног лица...)
 - Држављанство
 - државна припадност
 - правни значај

Општи елементи правног лица

- ❑ Правни субјективитет – стиче се признањем од стране правног поретка.
 - настанак правног лица
 - *Numerus clausus* врста правних лица – одређено законом
 - начини признавања правног субјективитета – разликују се по улози државе у поступку признавања и по основу настанка правног лица
 - систем аутопризнања – држава
 - систем прописа – посебном нормом (поименце) или општом нормом (испуњењем услова)
 - систем одобрења (концесије) – на основу дискреционе одлуке државног органа
 - систем утврђивања (декларације) – на основу везане одлуке државног органа
 - допунски и комбиновани системи

Општи елементи правног лица

□ Правна способност

- способност правног лица да буде ималац права и обавеза
- ужа од правне способности физичког лица (не може имати она права/обавезе која су везана за човека)
- потпуна и делимична имовинскоправна способност

□ Пословна способност

- способност да изјавама воље стиче, преноси, мења и гаси права и обавезе
- одређена обимом правне способности
- општа и специјална пословна способност (везаност циљем)
- судбина послова предузетих ван циља

□ Деликтна способност

- способност да се одговара за штетне последице својих радњи
- одговара због радњи својих учесника (органа, чланова, запослених)